

Kanada, Fremtidens Land.

Af

Erik Givskov.

Nu, da Mr. Chamberlains mystiske Toldbeskyttelsesforslag hænger paa den økonomiske Horisont som en truende Uvejrsky, vil det næppe være uden Interesse for danske Læsere at stifte lidt nøjere Bekendtskab med Produktionsbetingelserne i de engelske Kolonier, for hvis Skyld Chamberlain med let Sind vil revolutionere hele Englands udenlandske Handel — hvis han kan. Og det vil da sikkert nok gaa de danske Bønder som de gamle romerske Legioner. Som disse besejrede Cimbrerne, da de først havde set saa længe paa dem, at de var blevne fortrolige med Synet af dem, saaledes vil vore Landsmænd kunne sejre i Konkurrencen med Kolonierne, naar blot det staa dem tilstrækkelig klart, hvori denne Konkurrence bestaar. Et saadant Kendskab vil andre muligvis være bedre i Stand til at meddele, navnlig hvad angaar faglige Enkeltheder. Men et almindeligt Overblik over Koloniernes Evne til at overtage Forsyningen af det engelske Marked nu eller i Fremtiden kan maaske dog gøre sin Nytte — lige stor hvad enten det maatte

lykkes Mr. Chamberlain at faa overtalt England til at begaa Selvmord eller ikke.

Der er kun to af Englands Kolonier, af hvilke vor Handelsforbindelse med dette Land kan paavirkes i en Fremtid, der ikke er saa fjærn, at det er umuligt at overskue den. Indien, Vestindien, og Sydafrika osv. ja selv Australien kan af vidt forskellige, men lige afgørende Grunde ikke blive Konkurrenter for danske Landbrugsprodukter. Der bliver kun tilbage New Zealand og Kanada. Af disse er det første saa optaget af forskellige kostbare Eksperimenter i Socialisme, at den gavnlige Indflydelse af en i 1892 indført Grundværdiskat delvist neutraliseres herved. Adgangen til Jorden er ganske vist bleven betydelig lettet ved Grundværdiskatten; men Statsudgifterne er overdrevent høje, og umaadelige Summer øses ud til helt eller delvist uproduktive offentlige Arbejder, saa Landet er i Virkeligheden i en finansiell Situation, der ikke skiller sig vidt fra Insolvens.

En overvejende Del af New Zealands Udførsel gaar derfor til at betale Kreditorerne i Moderlandet Renter af de uhyre offentlige og private Laan, ydede af disse, og den bidrager saaledes ikke til at udvikle det svagt befolkede Lands Hjælpekilder. Skønt Landet er vel egnet — i hvert Fald den sydlige koldere Del — for Agerbrug og Mejeridrift, og skønt danske Mejerister er engagerede som Lærere paa Mejeriskolerne der nede, vil det sikkert allerede af den Grund vare længe, før det kan blive en Faktor af virkelig Betydning, hvor det gælder Forsyning af det engelske Marked med Landbrugsprodukter af den Art, som Danmark leverer. Og selv om Udviklingen skulde tage stærkere Fart,

end der er Grund til at tro, saa vil dette langt fra blive i en ensidig agerdyrkende Retning. Landet ejer i forskellige Henseender saa fortrinlige industrielle Betingelser, at det maaske ret snart vil komme til det Punkt, hvor den i Industrien beskæftigede Del af Befolkningen vil forbruge Landbrugets Overskudsproduktion.

Hertil kommer endelig den lange Afstand fra det engelske Marked, en Afstand, der med vore nuværende Kommunikationsmidler i højeste Grad vanskeliggør New Zealands Konkurrence med Produkter, for hvis Afsættelighed og Pris deres Friskhed er af afgørende Betydning. Danmark har her for sine tre Hovedprodukters Vedkommende (Smør, Bacon og Æg) en fortrinlig Stilling i sin Nærhed ved Markedet. Selv om New Zealand, med Forsømmelse af sin industrielle Udvikling, satte alle sine Kræfter ind paa Tilvirkning af Landbrugsprodukter, vilde Afstanden dog bestandig være til Hinder for at opnaa saa gode Priser, som Danmark faar, takket være sin Nærhed ved Markedet. — Som Følge af alle disse Omstændigheder kan New Zealand vistnok roligt lades ude af Betragtning; men med det Land, hvis Navn staar over denne Artikel, stiller Sagen sig ikke saa lidt anderledes.

Bortset fra Kina og end ikke undtaget to saa diametralt forskellige Lande som Sibirien og Brasilien findes der maaske vanskeligt i hele Verden et Land med saa store uudviklede Produktionsmuligheder som Kanada, og intet Land kan stræbe mere energisk efter at udvikle disse. Man tænke sig blot et Land dobbelt saa stort som det europæiske Rusland og under nogenlunde de samme klimatiske Forhold, men befolket —

i Stedet for med to Gange Ruslands 106 Millioner Mennesker — med kun $5\frac{1}{2}$ Mill., og man vil forstaa, hvor lidet en saadan Haandfuld Mennesker har været i Stand til at udnytte en saa vældig Del af Jordens Overflade. Det er da ogsaa kun den mindste Del af Landet, der udnyttes; selv i de gamle Provinser ligger endnu hyppigt store Arealer af hver Gaard hen i samme Tilstand som dengang, da Indianer og Eskimo strejfede om i ubestridt Besiddelse af de endeløse Urskove og snedækkede Prærier.

Men Landet er i Færd med at faa et andet Udseende. Skønt der endnu ligger 2—300 Millioner Acres af frugtbar Hvedejord og venter paa Nybyggerens Plov, saa gaar der dog næppe nogen Dag til Ende, uden at flittige Nybyggere render Plovjernets Klinge stedse dybere i »The Lady of the Snow's« jomfruelige Bryst, uden at Skovhuggerens Økse synger sine lystige Sange i hendes uendelige tavse Urskove, og uden at dybt i Bjergets Indvolde Minearbejderen borer sine mørke Gange. Og hvor for ti Aar siden en ensom Nybygger slog sig ned langt fra nærmeste Nabo, der summer nu store Købstæders travle Liv. Thi ikke alene formerer Befolkningen sig ved naturlig Tilvækst — hvor der er Jord nok aaben for enhver, er en saadan stærk Formering jo lige saa ønskelig som naturlig — men Indvandrerne fra alle Verdens Lande strømmer til for at deltage i Naturens rige Fest, rig selv her, hvor dens Gavnildhed snart sagt den halve Del af Aaret er bundet af Vinterens knugende Kulde, rig alene fordi her endnu er Jord aaben for enhver, der vil give Lemmer til.

Derfor har Kanadas Befolkning langt mer end for-

doblet sig i de sidste 50 Aar, derfor strømmer i stedse stigende Flod Indvandrerne Skarer ind over Landet for i dette »Lykkens nye Land« at søge det Hjem og den Livslykke, der var nægtet dem i deres eget. Medens der endnu i 1898 kun indvandrede 32,000 Mennesker, var Indvandringen Aaret efter stegen til 44,000, i 1901 til 49,000, i 1902 til 67,000 og i Aar antages den at skulle naa 200,000. Og derfor stiger Produktionen i Forhold hertil. Ikke alene er det Tilvirkningen af Landbrugsprodukter, der forøges med svimlende Fart. Al industriel Virksomhed vokser næsten i tilsvarende Forhold i Omfang og Produktivitet. Udbyttet af Fiskeriet er steget fra Kr. 39,360,000 i 1873 til Kr. 94,200,000 i 1901. Udbyttet af Minedriften var endnu i 1890 kun Kr. 63 Mill., i 1902 var det steget til c. Kr. 238 Mill. Og Udbyttet af Papirmasse-tilvirkningen (wood pulp) steg fra Kr. 230,000 i 1881 til Kr. 16 Mill. i 1902.

En lignende Stigning har fundet Sted i næsten alle Industrigrene, og dette giver sig et klart Udtryk i Værdien af Landets Udførsel, der vokser overordentligt fra Aar til Aar. Men selvfølgelig er et Land med saa uhyre uopdyrkede, frugtbare Arealer i første Række agerdyrkende, og de Fremskridt, der er gjort paa dette Omraade, betegner — hvor vældige de end er — endda kun Begyndelsen paa en Fremskridtsperiode af et ganske umaadeligt Omfang.

De gamle, forholdsvis tæt bebyggede Provinser Ontario, Quebeck osv. vil næppe i en nærmere Fremtid frembringe stort mere af rene Landbrugsprodukter end hidtil, og den industridrivende Del af Befolkningen i disse Provinser vil sandsynligvis tiltage i mindst samme

Forhold som Produktionen af Næringsmidler. Imidlertid er der dog, navnlig for saa vidt angaar Ontario og de andre sydligere Provinser, en enkelt Gren af Landbruget, hvis Vækst har været aldeles overvældende. Det er Dyrkning af Frugt. Alene i Ontario er c. 400,000 Acres = 300,000 Tdr. Land beplantede med c. 10 Mill. Æbletrær, og desuden er Tusinder af Tdr. Land viede til Dyrkning af Pærer, Blommer, Druer og Ferskener; og i de to forholdsvis smaa Provinser Nova Scotia og Prince Edwards Island er der c. 2 Millioner Æbletrær foruden andre Frugttrær. Man tænke sig blot hele Laaland og Falster bedækket med Frugttrær, og man kan gøre sig et Begreb om Udstrækningen af Æblehaverne i Ontario.

Et saadant Begreb vil man derimod vanskeligt kunne faa om Udstrækningen af de uendelige Hvedeagre i Manitoba og Nordvestterritorierne. I Manitoba produceredes i 1889 paa 623,000 Acres 7,200,000 Bushels (en Bushel = 2 Skpr.), men i 1902 paa 2 Mill. Acres 53 Mill. Bushels, og i Nordvestterritorierne er Hvedearealet siden 1898 steget fra 307,000 Acres til 625,000 med en Forøgelse i Produktionen fra $5\frac{1}{2}$ til 14 Mill. Bushels. Det nytter ikke stort at bede nogen tænke sig én udstrakt Hvedemark paa 200 danske Kvadratmil; thi der er næppe nogen, der kan forestille sig dette. — Og saa ligger der endnu 2—300 Mill. Acres Land og venter paa at blive opdyrkede.

Men længe før dette er sket, vil Kanada have godtgjort sit Krav paa det Navn, hvormed det ynder at pynte sig, »Rigets Kornkammer«, »The Granary of the Empire«. Endnu er hele Produktionen af Hvede derovre ikke naaet til 100 Mill. Bushels (96,686,000

Bush. i 1902), medens de Forenede Staters Hvedeproduktion samme Aar var 670 Mill. og Ruslands 648,707,000. Men man kan roligt forudsige, at Produktionen i de nærmeste Aar vil omtrent fordoble sig, om ikke fra Aar til Aar, saa i hvert Fald fra Femaar til Femaar, og Kanada ejer i sine længere Sommerdage og bedre Jordbund Fordele, der bevirker, at langt over Halvdelen af Afgrøden kan sælges som absolut første Klasses Hvede, medens kun en ringe Del af Fristaternes kommer i denne Klasse. Det siger sig selv, at Udførslen vokser i Forhold til denne voldsomme Stigning i Produktionen, og det er derfor kun naturligt, at Værdien af denne Udførsel er steget fra 21 Mill. Kr. i 1896 til 68 $\frac{1}{2}$ Mill. i 1902.

Dog, det er ikke alene Hvedeudførslen, der vokser. Var det kun den, vilde det hele nærmest kun have akademisk Interesse for os Danske. Ganske anderledes forholder det sig derimod, naar Udførslen af Mejeriprodukter stiger i samme Omfang. Den sidste tilgængelige Regeringsstatistik for Malkekør er for 1891 og viser, at Antallet var steget i det da forløbne Tiaar fra 1,600,000 til 1,860,000. Men hvorledes Tilvæksten i Køernes Antal har holdt Skridt med hele den øvrige Udvikling siden da, viser sig deraf, at i Provinsen Ontario alene er Antallet steget fra 891,000 i 1896 til 1,100,000 i 1902. Den hele Udførsel af Landbrugsprodukter er da ogsaa i bestandig Stigning, saa at dens Værdi, der i 1901 var 288 Mill. Kr., i 1902 var vokset til 350 Mill.

Og der er slet ingen Grund til at antage, at denne Stigning skulde ophøre eller blot aftage i Hastighed, dertil har Trivseln slaaet for dybe Rødder i den frodige

jomfruelige Jordbund. Selv der, hvor Væksten er mindst, er den stor nok til at indgyde Respekt. Udførslen af Smør beløb sig saaledes i 1890 kun til godt 1 Mill. Kr.; men i 1900 var den steget til 18,746.000 Kr. og i 1902 til 20,715,000 Kr. Og samtidig er Kvaliteten af Smørret forbedret i saa høj Grad, at Kanada, i Stedet for i 1895 at faa 17,11 Cent for Pundet, i 1902 fik 20,49 — en Forøgelse i Pris af 19,75 $\%$, medens Danmark, der i 1895 fik 22,23 Ct., i 1902 kun var naaet frem til 23,73 Cent eller en Forøgelse af 6,75 $\%$. Denne ringere Fremgang for vort Vedkommende skyldes naturligvis til Dels, at vi er nærmere end Kanada ved Grænsen for det opnaaelige; men ogsaa kun til Dels. Delvis har det sin Grund i Omstændigheder, vi selv er Herre over. Thi der kan ikke være Skygge af Tvivl om, at det vilde forhøje Kvaliteten og følgelig Prisen paa dansk Smør ret betydeligt, om Andelsmejerierne ligesom i Irland og Kanada vilde staa fast paa at betale den leverede Mælk efter Beskaffenhed og ikke efter Mængde alene.

Og dernæst burde selvfølgelig Smørret afskibes friskt hver eneste Dag. Vi er saa nær ved det engelske Marked, at vi med Sindsro burde kunne se paa Kana-diernes Fremgang. Det er ikke med Smør, der paa Forhaand er dømt til at være næsten 8 Dage gammelt, før det kommer paa Markedet, at dansk Smør burde kappes. Vi burde søge at opnaa omtrent samme Pris som Franskmændene, og dette vilde fra Aar til andet betyde fra 15 til 25 Øre mere pr. Pund. Mon ikke det kunde betale sig for Andelsselskaberne selv at lade Dampere løbe over med deres Varer, dersom Dampskibsselskaberne ikke vil sende daglige Dampere. Hvis

man blot vil regne med 10 Øre mere pr. Pund, skulde man synes, at de 16 Mill. Merfortjeneste paa vor Smørudførsel kunde bære en god Del Transportudgifter.

Men medens disse to Foranstaltninger vilde gøre dansk Smør ensbetydende med virkelig første Klasses Smør, saa vil vi ved at lade staa til som hidtil en skønne Dag vaagne op og finde, at irsk, kanadisk og sibirisk Smør har taget vort Smørs Plads. Thi i Masseproduktion kan vi ikke konkurrere med noget af disse Lande, og hvad naturlige Betingelser for Produktion af fint Smør angaar, er Irland forud for os.

Men det vældige Opsving i det kanadiske Landbrug kendes dog langt mere paa andre Artikler. Saaledes er Værdien af Baconeksporten vokset fra 2,160,000 Kr. i 1890 til 46,850,000 Kr. Ogsaa her kunde vi nogenlunde let holde Têten. Da vi har saa nær til Marked, behøver vi ikke at salte vort Bacon saa stærkt som Kanadierne og kunne følgelig opnaa bedre Priser. Men Kanadierne sender deres Bacon vel indpakket i Kasser; vi sender vort i Lærred, hvad der altid indvirker mer eller mindre uheldigt paa Varens Udseende og hyppigt paa dens Beskaffenhed. Og medens Kanadierne betaler deres Agenter i England 1 % Kommission, saa betaler de danske Andelsslagterier baade 2 og 3 %.

Saaledes vokser Massen og Værdien af Kanadas Udførsel fra Aar til Aar. I 1890 udførtes der for c. 34 Mill. Kr. Ost, i 1902 for c. 73 Mill. Kr., i 1890 udførtes der for c. 25½ Mill. Kr. Kvæg, i 1902 for 39 Mill. Kr. Aar efter Aar vælder fra Kanada en stedse stigende Flod af Næringsmidler ind over Englands Kyster, og skal ikke vor Produktion, underfuld

som den er, drukne i de nye Landes Masseproduktion, maa vi sørge for vedblivende at være foran i Henseende til Produkternes Finhed. Og vi kan det, naar bare vi selv vil, fordi vi har saa let ved at komme først til Mølle.

Thi Kanada er nu engang en 6—7 Gange længere fjærnet fra England end Danmark, og, hvor energisk det end stræber, kan det aldrig fuldstændig besejre de heraf flydende Ulemper. — Men naar et Land med saa uhyre Fremtidsmuligheder som Kanada arbejder med en saa rastløs Energi paa at udvikle disse, maa vi ikke paa nogen Maade tro den hellige Grav vel forvaret blot paa Grund af Afstandsvanskelighederne; thi gør vi det, vil Kanada sikkert nok snart løbe fra os. Ikke alene er Landet rigt paa frugtbare, endeløse Prærier og mægtige ubetraadte Urskove; men dets Mineralrigdom, som Menneskeheden knapt nok har begyndt at trække paa, staar i Forhold til alle de andre naturlige Rigdomskilder. Derfor har Kanadas Udførsel næsten fordoblet sig i det sidste Tiaar — fra 417 Mill. Kr. i 1892 til 776 Mill. i 1902. Af disse falder 128 Mill. paa Mineralier, 51 Mill. paa Fiskeri, 117 Mill. paa Skovbrug — Tømmer, Papirmasse etc. — og 168 Mill. paa Fabriksvarer af enhver Art. — Men vigtigst er og bliver dog Agerbruget med sine 350 Mill.

Og det er da ogsaa her, at de største Anstrængelser gøres for at bære Kanada fremad, fra Regeringens som fra Borgernes Side. Straks efter Transvaalkrigens Ophør saa Kanadierne, at der aabnede sig et nyt Marked for deres Landbrugsprodukter i Sydafrika. Øjeblikkelig satte Regeringen sig i Bevægelse for at opnaa en regulær direkte Dampskibsforbindelse en

Gang om Maaneden, med det Resultat, at Udførslen til Sydafrika er stegen til godt 10 Mill. Kr. fra en ren Bagatel. Det var rart, om vi Danske kunde gjort noget lignende; men vi er vel sagtens for faa og for smaa til det.

Dog dette er kun et enkelt Bevis paa, hvorledes der arbejdes i Kanada; det kunde suppleres med mange. Og det er kun en naturlig Følge af den høje Grad af Selvstændighedsfølelse og Oplysning, der findes blandt de kanadiske Farmere. I Henseende til Oplysning er de danske Bønder vel nok endnu et godt Hestehoved forud for deres kanadiske Fæller; men ogsaa paa dette Omraade maa de vedblivende arbejde energisk, om de vil beholde deres Forspring. Thi spredt ud over det vældige Land findes Landbohøjskoler og Landbrugsskoler i Mængde, hvor ofte Videnskabsmænd af højeste Rang er at finde blandt Lærerne, og hvor blandt mangfoldig anden Undervisning Eleverne bliver systematisk oplærte til at bedømme Egenskaberne hos vore almindelige Husdyr. Særlig for Malkekøernes Vedkommende lægges der megen Vægt paa, at Eleverne danner sig en selvstændig og paa Grunde bygget Mening om de forskellige Kvaliteter hos den Ko, som med dette Formaal for Øje fremføres for Klassen. Og hvor godt Resultatet af denne Undervisning har været, ses bl. a. deraf, at der er stort Begær efter Landbrugsskolernes Elever som Dommere ved Dyrskuerne. Mon ikke en lignende Undervisning med Fordel kunde gives paa vore Landbrugsskoler og kommende Husmandsskoler.

Og, fordelte saaledes, at de kommer til at arbejde under de i de forskellige Provinser herskende klimatiske Betingelser og Jordbundsforhold, findes fem store, rigt

udstyrede Forsøgsgaarde. De har nu været etablerede i 16 Aar, og det er ikke for meget sagt, at allerstørste Delen af det kanadiske Landbrugs Trivsel kan direkte eller indirekte føres tilbage til disse Forsøgsgaarde, hvor en hel Hær af Videnskabsmænd og videnskabeligt uddannede Landmænd og Gartnere er beskæftiget med at anstille Forsøg, tage Analyser o. s. v. Dette er — om end det fundamentale — langt fra det eneste Arbejde, der paahviler Forsøgsgaardenes Personale. Farmerne fra hele Provinsen gør disse Gaarde til Maalet for deres Udflugter i en saadan Udstrækning, at sidste Aar en enkelt af dem var besøgt af over 30,000. Alene at vise disse omkring og besvare deres Spørgsmaal udgør et ganske betydeligt, men langt fra det eneste Ekstraarbejde, der paahviler Personalet. Thi enhver Farmer, der ønsker udsøgt Saasæd, har blot at henvende sig til Bestyreren paa en af Forsøgsgaardene, og han vil da faa tilsendt en lille Pakke indeholdende 3 Pund Sæd med nøjagtige Anvisninger paa, hvorledes han skal behandle det for hurtigst muligt at faa fornøden Saasæd; og ikke mindre end 42,000 Farmere har i Fjor benyttet sig heraf. I Tilslutning hertil har Forsøgsgaardenes Embedsmænd et meget stort Arbejde med at besvare indkomne Anmodninger om Vejledning og give Raad for alle mødende Tilfælde. Thi Farmerne véd, at i hvad de end spørger om, vil de have en trofast Raadgiver i Forsøgsgaardenes prøvede Erfaring, og derfor spørger de ogsaa saa flittigt. Slaar en Afgrøde fejl, straks indsendes nogle Aks til Undersøgelse; vil en Mand prøve en ny Gødning, saa analyseres den her for ham; har han avlet et sjældent Æble eller en usædvanlig Roe, straks véd Forsøgsgaardene Navn for

den. Det er derfor let forstaaeligt, at der i Fjor indkom over 73,000 Forespørgsler til de fem Forsøgsgaarde, og at 42,000 Breve maatte skrives til Svar, medens Resten kunde besvares med trykte Cirkulærer. Men det giver et godt Udtryk for, i hvor høj en Grad Samarbejde mellem Aandens og Haandens Arbejdere finder Sted til Fremme af Landbrugets Interesser.

Men ved Siden af alt dette lægges selvfølgelig det største Arbejde ind i selve de forskellige Forsøg, der uafslædt foretages paa disse store Forsøgsgaarde. For at give en Idé om Omfanget af dette Arbejde skal blot anføres et eneste Eksempel, hentet fra Frugtavlens. I den til Forsøgsgaarden i Britisk Kolumbia hørende Frugthave anstilles der for Tiden Forsøg med ikke mindre end 2576 forskellige Varieteter af Frugttræer.

Naar da Aaret er omme indgives fra hver af Forsøgsgaardene Beretning om Aarets Arbejde. Disse Beretninger samles og trykkes for at udsendes i titusindvis til Farmerne, der saaledes sættes i Stand til at høste Frugterne af alle de nyeste Erfaringer, der paa Forsøgsgaardene gøres i Henseende til rationelt Landbrug.

Alle disse Forsøg, udførte saavel paa Landbohøjskolerne som paa Forsøgsgaardene, følges af Farmerne med Interesse. Det er endogsaa lykkedes den bekendte Landbohøjskole i Guelph at vække deres Interesse for sine Forsøg i en saadan Grad, at ikke mindre end c. 3500 Farmere rundt omkring i Ontario har stillet sig selv og Part af deres Jord til Skolens Raadighed og nu foretager Forsøg under dens Ledelse.

Men skønt der saaledes gøres meget for at udanne Farmerne til dygtige Landmænd, skønt deres

Intelligens og Kundskabsfylde, taget i sin Almindelighed, næppe staar saa synderligt tilbage for de danske Bønders, og skønt Landet og Landbruget gaar fremad med Kæmpeskridt, saa er den enkelte Farmers Liv dog ingenlunde en Dans paa Roser. Kanadas gode Skæbne har nu en Gang gjort det til en integrerende Bestanddel af det mægtige amerikanske Fastland og givet det saadanne Produktionsbetingelser, at det tilligemed de Forenede Stater danner et stort producerende og forbrugende Hele, saa økonomisk uafhængig som vel muligt af hele den øvrige Verden. Men Kanadas onde Skæbne har i Spidsen for begge disse Lande stillet Folk, der har den mest ubetingede Tro paa Hensigtsmæssigheden af ved uhyre Toldmure at skille, hvad der hører sammen, og saaledes at hindre de to Landes Produktion og Forbrug i at finde og udfylde hinanden. Til Trods herfor søger dog stadig en meget betydelig Del af Handelen at krybe over Muren, og saa stærk er den naturlige Trang hos de to Folk til at handle med hinanden, at Kanadas Indførsel fra det ved Præferentialtarifer begunstigede Frihandelsland, England, i 1902 kun var 49.400,000 Doll. eller 23,29 % af den samlede Indførsel, medens de stærkt toldbeskyttede Fristaters Indførsel til det næsten lige saa stærkt toldbeskyttede Kanada beløb sig til 129,800,000 Doll. eller 61,15 % af Totalindførslen. Samme Aar var Udførslen til England 117,300,000 Doll. og til Amerika trods Toldmuren 71,200,000 Doll. eller henholdsvis 55,43 og 33,64 % af Kanadas hele Udførsel — *naturam furca pellas ex*, hun kommer dog igen, den Heks.

Men dette Beskyttelsessystem falder med hele sin tunge Byrde paa Farmerne, der maa betale Toldskatten

af alt deres Forbrug uden at kunne faa nogen Erstatning gennem Beskyttelsen, fordi en Produktion, der har et Overskud at udføre, som vel bekendt er, ikke lader sig beskytte. Saa længe Fristaterne fastholder sine Toldsatser paa alle Kanadas Produkter, vil de kanadiske Farmere imidlertid have at bære Byrden med saa megen Anstand, som de formaar; thi det er næppe rimeligt, at deres Regering da vil opgive sine Gengældelsestarifer. Og det er ikke let at forudsige, hvornaar de Forenede Stater kommer saa vidt, at de ser, hvor selvmorderisk deres Toldskatter virker. Antitrustbevægelsen vil maaske bevirke, at det sker snart; — og maaske vil det ikke ske, før den i modsat Fald uundgaaelige sociale Revolution har vendt op og ned paa hele Amerika.

Alt imens gør Kanada hvad det formaar for at raade Bod paa dets Farmeres uheldige Stilling ved at søge ny Markeder, og et saadant har det jo allerede fundet i England. Det vilde være fristende at søge at paavise, hvorledes de Forenede Staters Holdning i Toldspørgsmaalet ligger til Grund for Kanadas Begejstring for Chamberlains Toldpolitik; her har det imidlertid kun Interesse at paapege, at det ikke mindst er denne interamerikanske Toldpolitik, der, ved at lægge tunge Skatter paa alle Farmernes Fornødenheder, hindrer saavel Fristaternes som de kanadiske Farmere i at drage blot nogenlunde fuld Fordel af alle de gunstige Betingelser, hvorunder de arbejder. — Men der er ogsaa andre Grunde til Farmernes ugunstige Stilling.

I de gamle Provinser hersker alle de gamle Landes økonomiske Forhold. Thi de udstrakte Arealer, der endnu henligger uopdyrkede, er enten allerede under-

givne privat Ejendomsret og holdes af Ejerne ude af Produktionen i Forventning om Prisstigning, eller de er saa lidet egnede for Landbrug, at Nybyggerne foretrække at gaa længere Vest paa. Og de fleste af Farmerne i de ældre Provinser har deres Gaarde saa vel behæftede, som det i det hele taget har været dem muligt. En Bonde, der ejer en ubehæftet Farm, kan klare sig godt igennem til Trods for de meningsløse Toldskatter, der hviler paa ham; men har han sin Gaard behæftet med Pantegæld, er han ikke en Smule bedre stillet end sin europæiske Kollega i samme Stilling, snarere værre, fordi Arbejdslønnen, skønt ikke høj, er forholdsvis højere end i Evropa, og fordi den sparsomme Befolkning lægger mangan en Hindring i Vejen for en virksom Anvendelse af Andelssystemet. Bønderne sidder da ogsaa hyppigt nok og hænger ved deres ingenlunde for vel drevne Gaarde. I den sydlige Del af de gamle Provinser, navnlig paa hele Niagara-halvøen, har de fundet en Redning i Frugtavl, der ikke regnes for at have givet Udbytte, hvis ikke Nettofortjenesten pr. Td. Land er fra 1000 til 1500 Kr. aarlig. I et Land hvor Vinterkulden er saa stræng, at Frugttræerne dør i hundredevis hver Vinter, selv paa Forsøgsgaardene, er det lykkedes Bønderne ved rationel Frugttrædyrkning at avle saadanne Kvantiteter af Frugt, at de ikke alene fuldt ud forsyner et meget stærkt frugtspisende Hjemmemarked, men ogsaa kan udføre til England for ca. 10 Mill. Kr. Æbler aarlig. Frugten er som næsten al amerikansk Frugt langt fra saa saftig og aromatisk som den, der avles i Danmark; men dette er kun én Grund mere til at undres over, at vore Bønder ikke sætter mere ind paa rationel Frugtavl.

Men medens saaledes Frugtavlens er bleven den Redningsplanke, hvortil Farmerne i det sydlige Kanada har klamret sig, staar det mindre godt til i den nordlige Del, hvor Vinterkulden gør Udbyttet af Frugtavl til en saare usikker Indtægtskilde, medens Nattefrosken, Kanadas lumskeste Fjende, ofte mer eller mindre fuldstændigt ødelægger Kornafgrøden. Det er derfor heller ikke ualmindeligt at se en Familie bryde op for at søge sig et nyt Hjem paa Manitobas eller Nordvestterritoriernes Prærier, og utallige er de beskedne Plankehytter, der i de seneste Aar har rejst sig herude. Men det koster Arbejde, Slid og Savn at danne det ny Hjem, — hvor meget kan kun den forestille sig, der har set det gjort, der har set Nybyggeren leve sit ensformige Liv i ustandseligt Slid, milevidt fra nærmeste Nabo, i stort som i smaat henvist til sine egne Hjælpekilder. Den udvikler Karakteren, denne Stolen paa sig selv, den bringer Uafhængighedsfølelse og Intelligens i Følge; men hvor haardt er ikke den Smule Hjem erhvervet, hvor er der ikke slidt for den Smule Lykke.

Saa kommer maaske en eller anden engelsk Lord og køber for Spotpris nogle Millioner Acres Jord i Nybyggerens Nærhed, som da Mr. Balfour for en Slik købte en stor Del af Grunden, hvorpaa den blomstrende Hovedstad i Manitoba, Winnipeg, er bleven opført. Eller et Aktieselskab, oprettet af rige Amerikanere og Englændere for Konstruktion af hundredmile lange Vandingskanaler faar overdraget al ledig Jord, eller et Jernbaneselskab anlægger en Jernbane gennem Distriktet og faar til Belønning nogle Millioner Acres Land. I alle disse Tilfælde skal Nybyggerne fremtidigt købe

deres Jord af disse Grundejere, og den frie Adgang til Jorden, der er den nødvendige Betingelse for en hurtig og virkningsfuld Opdyrkning af Prærierne, er lukket eller i hvert Fald vanskeliggjort. Da Kineserne koloniserede Kina, tillodes det ingen at opdyrke Jord, før al den Jord, der var indenfor Grænsen af det dyrkede Land, var taget i fuld Brug. Derfor var Samarbejde altid muligt, derfor er og har altid Kineserne været saa fortrinlige Landbrugere, derfor var Næringsmidler altid — undtagen i Tilfælde af Oversvømmelse eller Tørke — rigelige og utrolig billige.

I Kanada er der derimod maaske næppe nok en eneste Farm, hvor al Jorden er opdyrket, og hvad endnu værre er, ind imellem de dyrkede Farme skyder sig de udstrakte udyrkede Arealer, tilhørende Lorderne, Jernbane- og Vandledningsselskaberne. Derved tvinges Farmerne til at sprede sig ud over et saa vældigt Areal, derfor har Nybyggeren kun sig selv at stole paa, derfor er de fleste af de ved Samvirken opnaaelige Fordele tabte for ham. Efterhaanden som Tilstrømningen af Kolonister vokser, efterhaanden som Prærierne bliver bedre befolkede, vil disse Ulemper vel nok blive noget mindre følte; men selv i heldigste Tilfælde vil der blive langt — alt for langt — fra Nabo til Nabo.

Det er saaledes ikke noget absolut Eldorado, der vinker os til Kanada. Naar en Mand føler, at han ikke kan naa sit Maal i sin Hjemstavn, naar han absolut vil udvandre, da kan han næppe for Øjeblikket gøre bedre end at gaa til Kanada. Med et Par stærke Arme og en ærlig Vilje vil han dér være i Stand til at tjene sit Brød og i Tidens Løb maaske arbejde sig op til nøjsom Velstand paa sin Farm. Men de store Gevin-

ster i Lotteriet ligger ikke og venter paa ham paa Landevejene, og hans Muligheder for som Landmand at erhverve sig Rigdom er i hvert Fald ikke større end Mulighederne for at gaa til Bunds. Og hvert Aar optager engelske Godsejere, kanadiske Jernbanselskaber o. s. v. stedse større Arealer af Landet; saa vil nogen søge sin Lykke i Kanada, maa han helst gøre det snart, medens der endnu er fri Adgang til Jorden.

Thi bagefter kommer ikke alene tyndt Øl og magert Sul, men de stadigt voksende Forpagtningsafgifter til hans Naade Duken.

Naar nu Resultaterne af alt det foranstaaende skal sammenfattes, og Faren for kanadisk Konkurrence opgøres, da tør man vel nok sige, at der er ingen overvældende Chance for, at Kanada i en nærmere Fremtid skal kunne erobre vor Plads paa det engelske Marked, naar blot de danske Bønder holder sig vaagne. Og ud over en nærmere Fremtid er det umuligt at gaa. Thi da vil saa mange andre Omstændigheder kunne komme til at spille en Rolle. England vil maaske — skønt det skulde synes lidet troligt — gaa over til Toldbeskyttelse, og dets udsultede Arbejdere vil da flokkes til Kanada, hvor Produktionen saa maaske vil antage ny Former og gaa mere i Retning af industriel Virksomhed. Thi et udsultet, affolket England vil ikke kunne forbruge Kanadas stadigt voksende Overskudsproduktion, og en industridrivende Befolkning vil da vokse op, der i Landet selv vil forbruge Landets Produktion.

Eller England kan ved at beskatte sine Grundværdier tvinge sine Godsejere, der nu holder største Delen af Landet som Lystgaarde, Vildtparker og tidselbevoksede »Græsgange«, til at sælge til Mænd, der kan og vil arbejde i Produktionens Tjeneste. Danmarks Konkurrence med Kanada vil da være forbi; thi England vil da kunne ernære sig selv.

Eller endelig vil maaske den kinesiske Toldmur, rejst mellem Kanada og Fristaterne, en skønne Dag styrte sammen — under Folkenes fredelige, glade Haandslag eller under Anarkisternes Dynamitpatroner — og den kanadiske Udførsel af Landbrugsprodukter vil da strømme over den nedbrudte Grænse, og England maa søge sine Næringsmidler andetsteds fra.

Eller — alt bliver ved at gaa som det gaar, og da vil vi kun have os selv at takke, om vi ikke bestandig er forud for Kanada.